

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף כג

למסקנת הגמרא - "הדלקה עושה מצוה".

אשה חייבת בהדלקת נר חנוכה שאף הנשים היו באותו הנס. (= שהיונים גזרו שכל הבתולות הנשאות חייבות להיבעל להגמון תחילה, וכן נעשה נס ע"י אשה - שיהודית בתו של יוחנן כהן גדול חתכה את ראשו של ראש האויבים וברחו כולם).

אמר רבי זירא: אכסנאי (= אורח) חייב בנר חנוכה ולא יוצא ידי חובה בהדלקתו של בעה"ב, ויכול להשתתף עם בעה"ב בהדלקתו ע"י שמתן לו פרוטה עבור ההדלקה. ואם מדליקים עליו בביתו יוצא בזה ידי חובה.

כל השמנים יפים לנר חנוכה (כדעת רב לעיל כא:): אבל שמן זית הוא המובחר, ואורו צלול ומאיר יותר.

ברכה על הדלקת וראיית נר של חנוכה: לדעת רב חייא בר אשי רק המדליק נר של חנוכה צריך לברך, ולדעת רב ירמיה אף הרואה נר של חנוכה צריך לברך (כשלא הדליק בעצמו ולא הדליקו בשבילו בביתו, או כשהוא יושב בספינה).

אמר רב יהודה: המדליק נר של חנוכה ביום הראשון צריך לברך 3 ברכות: 1. להדליק נר של חנוכה. 2. שעשה ניסים לאבותינו. 3. שהחינו. הרואה נר של חנוכה ביום הראשון מברך רק 2 ברכות (שהרי אינו יכול לברך את ברכת "להדליק"). ובשאר הימים המדליק מברך 2 ברכות והרואה מברך ברכה אחת (= בשאר הימים יורדת ברכת "שהחינו").

הגמרא מבארת שהטעם שמברכים על נר חנוכה "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה" למרות שהקב"ה לא ציוונו במצוה זו (שהרי היא מצוה מדרבנן) הוא משום שנאמר "לא תסור מן הדָּבָר אֲשֶׁר יְגִידוּ לְךָ יְמִין וּשְׂמָאל", כלומר שהתורה מצוה עלינו לשמוע בקול חכמים ולכן מברכים גם על מצוות שהם מדרבנן.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מקשה שהרי למדנו שדמאי (= גזרו חכמים שהקונה פירות מעם הארץ חייב לעשר אותם שוב מספק) מותר להפריש ממנו מעשרות גם כשהאדם ערום, כלומר שאינו צריך לברך עליו כשמפריש ממנו מעשרות כיון שהפרשתו היא רק מדרבנן, והרי אמרנו שגם על מצוות מדרבנן צריך לברך וא"כ שיברך גם על הפרשת דמאי?

אביי מתרץ: שהפרשת דמאי היא רק מספק, ועל ספק שהוא מדרבנן לא מברכים. רבא מתרץ: גם על ספק דרבנן מברכים, אבל דמאי הוא חומרא בעלמא שהרי רוב עמי הארץ מעשרים הם.

חצר שיש לה שני פתחים: כלומר בית שיש לו שני פתחים הפתוחים לחצר חייב להדליק בכל פתח, כדי שלא יחשדו בו שלא הדליק. ודוקא כשהפתחים הם משתי צדדים, כגון שפתח אחד בצד צפון ואחד בצד מזרח.

וכן מצאנו שחוששים לחשד במצוות "פאה": מצווה על הקוצר את שדהו להימנע מלקצור קצת מהתבואה בסוף הקצירה, ולהניחה לעניים. ובשביל ארבעה דברים אמרה התורה שיניח את הפאה דווקא בסיום הקצירה: (1) **מפני גזל עניים**. כלומר שלא ישמור את הפאה רק לקרוביו העניים, וע"י שמניח את הפאה בגמר קצירתו שאר העניים רואים ובאים. (2) **מפני ביטול עניים**. כלומר שהעניים לא יצטרכו לחכות מתי הוא יניח את הפאה, וע"י שמניח את הפאה בגמר קצירתו העניים יכולים לשער מתי הוא יניח את הפאה. (3) **מפני החשד**. כלומר שהרואים אותו שלא הניח יחשדו בו שלא נתן פאה והם אינם יודעים שנתן כבר, ועכשיו שמניח בסיום הקצירה כולם רואים זאת. (4) **מפני הרמאים** שאומרים שכבר נתנו.

נר שיש לו 2 פיות יכולים להדליק בו שני אנשים את נר החנוכה. (הנרות בזמננו היו מחרס והיה להם כיסוי, ועשו נקב בצידי הכיסוי ושם הכניסו את הפתילה, וזה נקרא "פה").

מילא קערה בשמן והקיפה בפתילות: אם כפה על הקערה כלי מלמעלה, יכולים להדליק בה כמה אנשים (כמספר הפתילות שבה). ואם לא כפה עליה כלי הרי היא

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

כמדורה (כיון שהשלהבות מתחברות יחד), ואפילו אם אדם אחד הדליק בה לא יצא ידי חובה.

עני שאין לו שתי נרות ועליו להדליק נר של שבת ונר של חנוכה, עדיף שידליק נר של שבת משום שלום ביתו (= שבני ביתו מצטערים לשבת בחושך).

הרגיל בנר של שבת וחנוכה זוכה לבנים תלמידי חכמים.

למדנו במשנה לעיל שאסור להדליק ב"שמן שריפה". הגמרא מבארת ששמן שריפה הוא שמן של תרומה שנטמאה, והוא מיועד לשריפה כיון שהוא אסור באכילה.

לדעת רבה הטעם שאסור להדליק ממנו נר של שבת הוא משום שמצווה עליו לבערו, ויש חשש שמא יטה את הנר בשבת כדי שיתבער מהר. לדעת רב חסדא המשנה עוסקת ביום טוב שחל להיות בערב שבת, ואסור לו להדליק ממנו נר של שבת משום שאסור לשרוף קדשים ביום טוב (ובכלל זה גם אסור לשרוף תרומה טמאה ביו"ט).

